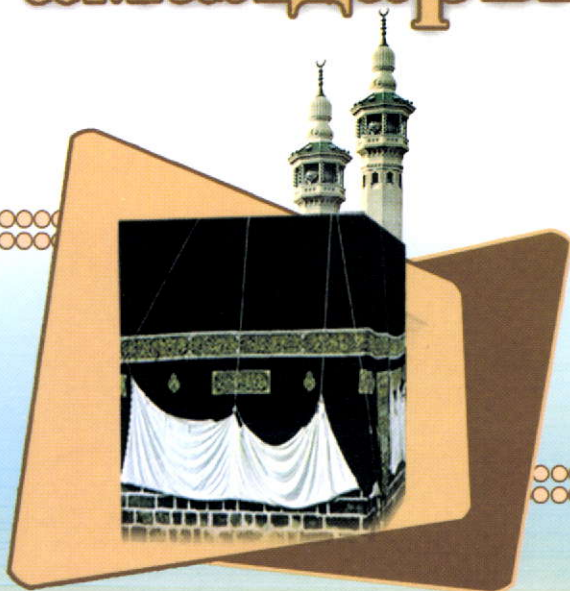

АЖЫЛЫК амалдары

Даярдаган:

Шамсуддин Абдыкалык уулу

Мадина – 2006

COOPERATIVE OFFICE FOR CALL
AND GUIDANCE EASTERN JEDDAH

P.O.BOX: 102137-JEDDAH21321K.S.A. TEL: 6200005(5 LINES)-FAX: 6240398

المؤسسة الإسلامية الثقافية "السلام"

"Ассалам" коомдук
фонду сунуш кылат

АЖЫЛЫК амалдары

Даярдаган:

Шамсуддин Абдыкалык уулу

Мадина – 2006

E - mail: shamsuddin@list.ru

Хаж (Ажылык)

Аллах Таала айтты:

{...و لله على الناس حج البيت من استطاع إليه
سيلا و من كفر فإن الله غنى عن العالمين*}

**«Адамдардын мойнуна Аллах үчүн
Байтуллохко аажы кылуу (парыз
болду.) Анын жолуна кудурети
жеткендер (үчүн). Ал эми, кимде-ким
каапыр болсо, (билип алсын:) Аллах
(бүт) ааламдардан Беймуктаж!»**

«Аали Имран» сүрөсү:

97-аят.

Аллахтын элчиси (ага Аллахтын саламы болсун) айтты:

«Эй, адамдар! Аныгында, Аллах силерге ажылыкты парыз кылды. Эми ажыга баргыла!»

(Муслим риваяты)

Анда эмесе, урматтуу окурман, ажылык жөнүндөгү баяныбызды Байтуллодон баштасак...

Байтуллох

«Байтуллох» «Аллахтын үйү» деген маанини билдирет. Бул үйдү Ибрахим алейхис-салам өзүнүн баласы Ысмайыл алейхис-салам экөө анын ичинде жалгыз Жаратуучуга ибадат кылуу үчүн курган жана өздөрүнүн бул ыкласын кабыл алууну сурап Аллахка дуба кылышкан. Аллах Таала алардын дубасын кабыл кылып, ал үйдү ыйык, атараптарын берекеттүү кылып, бардык адамдар ал үйгө зыяратка келип, тооп кылуусун буюрган. Аллах Таала бул ибадатты Өзүнүн эң акыркы дини - Исламдын беш түркүгүнүн бири болушун каалады. Байтуллох жалгыз Аллахка ибадат кылуу үчүн курулган жер бетиндеги эң алгачкы мечит.

Ажылыктын пайдалары

Ажылыктын бир нече диндик жана дүйнөлүк пайдалары бар. Алардан кээ бирөөлөрү төмөндөгүлөр:

- 1- Адамдар Аллах берген нээматтарга шүкүр кылуунун белгиси катары жана Аллахка жакындашуу максатында курмандыктарды союп, кембагалдарды тойдурушат. Курмандыктын этинен өздөрү да ооз тийишет.
- 2- Руханий тазалык. Мусулман пенде дубалар кабыл кылынуучу Аллахтын Үйүндө жана башка ыйык жерлерде дуба кылып, күнөөлөрүнөн арылат.
- 3- Диний биримдик жана бурадарлыкты сезүү. Дүйнөнүн жүздөгөн өлкөлөрүнөн келген мусулмандар тилдеринин, түстөрүнүн өзгөчөлүгүнө карабай, өздөрүнүн бир эл, бир үммөт экендиктерин жана мусулмандар өтө чоң дүйнөлүк күч экенин сезишет. Бири-биринин акыбалынан кабардар болуп, кайгы-

кубанычтарын тең бөлүшүп, маселелерин ортого таштап, талкуулашышат.

4- Соода-сатык жана маданий алакалар. Мусулмандар ажылык ибадаттарын аткарып бүткөндө дүйнөлүк ярмарка сыяктанган базарларда алды-сатгы кылышат. Ажылар үйлөрүнө, тааныш-билиштерине таңсык (*дефицит*) буюмдардан белектер алышат.

Ажылыктын өкүмү

Кайсы бир мусулман Байтуллохту зыярат кылып келгидей акча каражатына кудуреттүү болсо жана ден соолугу көтөрсө, анын мойнуна өмүр ичинде бир ирет ажыга барып, Аллахтын үйүн тооп кылуу жана башка ажылык ибадаттарын аткарып келүү парыз болуп калат. Аллах Таала айткан:

{...و لله على الناس حج البيت من استطاع إليه سبيلا...}

**«Адамдардын мойнуна Аллах үчүн
Байтуллохко ажы кылуу (*парыз болду*)
Анын жолуна кудурети жеткендер
үчүн.»**

«Аали Имран» сүрөсү: 97-аят.

Ажылыктын пазилети

Таза-пакиза ажылык, пендени Аллах Таалага жакын кыла турган эң пазилетүү ибадаттардан бири. Улук сахабалардан бири Абу Хурайра айтат: «Пайгамбар (*ага Аллахтын саламы болсун*) эң абзел амалдар жөнүндө суралды эле, мындай деп жооп берди:

«Аллах жана Анын элчисине ыйман келтиүү, Аллах жолунда жихад кылуу жана таза-пакиза ажылык.»

китеби.

Ажылыктын шарттары

Мусулман эркек же мусулман аялдын ажыга барышы үчүн төмөндөгү нерселер шарт кылынат:

- 1- Балагат (*эрезе*) жашына жеткен болушу. Эрезеге жетпеген наристелер да барса тоскоол жок, бирок бул баруу анын мойнунан ажылык парызын сакыт кылбайт (*түшүрбөйт*).
- 2- Акыл-эси жайында болуу. Мажнун адамга ажылык парыз болбойт.
- 3- Ден соолугу таза болушу.
- 4- Материалдык жактан камсыз болуу. Үй-бүлөө башчысы сапарга кеткенде үйүндөгүлөр муктаж болуп калбагыдай болуш керек.
- 5- Жолдун тынч болушу. Эгер ажынын жолу каракчылар, уурулар же башка бир душман тарабынан коркунучта болсо, качан

ошол коркунуч арылмайынча, өзүнөн же малынан кабатыр болгон мусулманга ажылык парыз болбойт.

6- Аялзат мусулмандар үчүн жанында бир махрамы бирге болушу. Аял кишиге өзүнүн эри, балдары жана нике буюрбаган жакын туугандары махрам болуп эсептелинет.

Ажылыктын амалдары

1. Ихрам

«Ихрам» деп Байтуллахты зыярат кылыш үчүн ниет кылып, атайын даярдалган, тигиши жок кийимге оронуп, ажы же умра ибадаттары мезгилинде атайын, өзгөчө ахыбалда болууга айтылат.

Ажылыкты же умра деп аталган зыяратты ниет кылып, Байтул-Харамга бара жаткан мусулмандар «мийкат» деп аталган атайын орундарда токтоп, жуунуп-таранып, жашыруун орундарды тазалап, тырмак, мойлоону кыскартат. Бирок, сакалын албайт. Сакалды кыруу ихрам мезгилинде гана эмес

ар кайсы мезгилдерде арам болуп саналат. Расулуллах (*ага Аллахтын саламы болсун*) бир хадисинде:

المشركين ، وقرؤوا اللحي ، و أحفوا الشوارب"
"خالفوا"

«Мушриктерге тетири иш жасагыла: сакалдарды толук бойдон коюп, мойлоону кыскарткыла» деген.

Андан кийин мүмкүн болсо, жыпар жыттуу атырлардан пайдаланып, жанагы эки бөлөк матаага (*ихрамга*) оронуп болгондон соң, эгер ажылык ниетинде келген болсо:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ حَجًّا

«Лаббайка Аллахумма, хажжан!

(Эй Аллахым! Мен ажы ибадатына ниет кылып келдим! Эми, Өзүң мага жеңил кылып, амалдарымды кабыл кыла көр!)

деп ниет кылат.

Ал эми, ажылык айларынан башка айларда жалаң умра ниетинде, келген болсо: اللَّهُمَّ

«Аллахумма! Лаббайка умратан»

деп ниет кылат

Көпчүлүк учурда мусулмандар хаж менен умраны кошуп, бирге аткарууну ниет кылышат. Мындай шартта ибадатчылар

اللَّهُمَّ لَتَيْكَ حَجًّا وَعَمْرَةً

«Аллахумма! Лаббайка хажжан ва умратан» деп ниет кылышат.

Ихрамга кирген эркек кишилер баш кийим жана кончу бар бут кийим кийбейт. Алар белинен ылдый жагын орогон матааны «изар», үстү жагын орогон матааны «ридаа» деп аталат.

Аялдар болсо, жуунуп тазалангандан кийин өздөрүнүн адаттагы кийимдерин кийишет. Алар үчүн ихрам – ошол. Бирок, жүзү менен колун *(билегинен ылдый жагын)* жаппайт. Колкап кийбейт. Аялдарга тиешелүү дагы бир жагдай, эгер бир аял ошол мезгилде айыз же нифаста болсо дагы кусул кылып, адамдар менен бирге ихрамга кирип, тавафтан башка ажылар жасаган бардык амалдарды аткара берет. Ал эми,

эркекпи, аялбы, кимиси болсо дагы ихрамга киргенден кийин тиешелүү умра же ажылык амалдарын жасап бүтүп, ихрамдан чыкканга чейин атыр-упа колдонбойт, тырмагын, чачын албайт, ар кандай интим мамилелерди токтотот, нике окутуп үйлөнүшпөйт, ар кандай күнөө иштерден, жанжал-сүрөөндөн, бузук сөздөр менен сөгүнүп - кагынуудан алыс болот, аң уулабайт, эркектер тигилген кийим кийбейт, башын оробойт, бирок зонтик пайдаланса болот. Анткени, ихрамдагы адамдарга бул нерселер арам болот. Баса, «ихрам» деген сөздүн мааниси дагы «арам кылуу» дегенди билдирет.

Мийкатта ихрамга кирген мусулмандар ошол эле жерден «талбия» деп аталган төмөндөгү дубаны бийик добуш менен кайра-кайра окуп, Маккага жол тартышат:

لَيْتِكَ اللَّهُمَّ لَيْتِكَ،
لَيْتِكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَيْتِكَ،
إِنَّ الْحَمْدَ، وَالتَّعْمَةَ،
لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ

*Лаббайка, Аллахумма, лаббайк!
Лаббайка лаа шарийка лака лаббайк!
Иннал хамда, ван неъмата,
Лака вал мулк!
Лаа шарийка лак!*

Дубанын мааниси:

Эй, Аллахым! Ляппай Сага! (Буйругуна мен даяр!)

Сенин эч бир шеригиң жок! (Буйругуна мен даяр!)

Чындыгында, Сеникидир мактоо, неемат жана мулк!

Сенин эч бир шеригиң жок! (Буйругуна мен даяр!)

2. Товаафул-кудум *(Маккага келгендеги биринчи товаф)*

Ажылар Макка - Мукаррамага жетип, «Аль-Харам» мечитинин астанасына жеткенде:

بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، أَعُوذُ
بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَبِسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنْ
الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

*« Бисмиллахи, вас-солату вас-салааму
алаа Расуулиллахи!*

*Ауэзу биллаахил Азийми, ва би важсихил
Карийми,*

*Ва Султаанихил кадийми, минаш
Шайтоонир-ражсийми!*

*Аллаахумма, ифтах лий абвааба
Рохматик!»*

деп дуба кылышып, оң буттары менен басып,
ичкери киришет.

Бул дуба менен мусулман пенде оболу
Аллахтын ысымын оозуна алып, андан кийин
Анын элчисине ырайым, салаваттар айтат
жана Улук Аллахка Шайтандын чабуулунан
коргоосун сурап жалбарат. Ошондой эле,
өзүнө дагы ырайым эшиктерин ачуусун
суранат. Ичкериге киргенде, Аль Харамдын

чок ортосундагы төрт бурчтуу **Каабанын кара таш** (*Хажар-ул-Асвад*) турган бурчуна келет жана ошол жерден сол ныптасын Каабага караткан ахыбалда, оң желкесин ачып тооп кылууну баштайт. Жети ирет тооп кылат (*айланат*). Абалкы үчөөндө адаттагы жүрүүдөн тезиреек жортуу менен айлануу - сүннөт. Муну «рамла» деп аталат. Калган төртөөндө жай басат. Айланганда Каабага жакын айлануу сооптуураак. Эгер өзүнө оор деп ойлосо, **Замзамдын жана Макааму Ибрахимдин** арт жагынан айланса деле болот. Харам мечитинин ичинен чыкпаса эсеп. Айлануучулар мүмкүнчүлүк болсо, «Хажарул Асвад» деп аталган кара ташты сылап, өпкөнгө умтулат. Сылаганда «*бисмиллахи, валлоху Акбар*» деп дуба окуйт. Бирок бул (*өбүү жана кол менен сылоо*) зарыл эмес. Ошондуктан, көпчүлүк тооп кылуучулар урунуп – сүрүнүп, башкаларга азар жеткирип, жулкунуп жетүүнүн ордуна ар бир айланууда кара таштын тушуна келгенде, жүрүүдөн токтоп

калбай, алаканы менен таш тарапка ишаарат кылып, «Аллоху Акбар» деп коюшат.

Каабаны тооп кылууда белгилүү бир дубаны окуу зарыл эмес. Аар ким өзү билген дубасын окуп айлана берет.

Бир гана «Руки аль Ямаани» деген бурч менен Хажар-ул Асвадтын (*кара таштын*) аралыгында:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي
الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(Бакара-201)

«Роббанаа аатина фид дуняа хасанатан ва фил аахироти хасанатан ва кинаа азаабаннаар»

деген аятты окуу мустахаб (*жакшы*) амалдардан. Бул аятта мусулмандын өз Жаратуучусунан эки дүйнө жакшылыгын сураганы баяндалат.

Таваафул кудумдагы дагы бир сүннөт амал - бул изтибаа. «Изтибаа» деп, тооп (таваф) мезгилинде оң желкени жылаңачтап алууга айтылат. Бул амал эркектерге гана тиешелүү.

Товафул-кудум бүткөндө, «Макоому Иброхимдин» арт жагына өтүп, эки ирекет намаз окуу, биринчи ирекетке «Кул яа айюхал каафируун» ду, экинчисине «Кул хуваллооху ахад» ты зам сүрө кылуу дагы сүннөт. Бул намазды окуп бүткөндө, Зам-зам булагына түшүп суу ичип, башына да бир аз куюп, дуба кылат. Анан эгер мүмкүн болсо, дагы бир ирет кара ташты сылап же жогоруда айтылгандай, такбир менен ишарат кылып Сафаа менен Марвага өтөт.

3. Сафаа – Марва аралыгында сая́й кылуу

Азыр Сафаа-Марва тоолору анча чоң эмес дөңсөөгө айланып, Аль-Харам мечитинин аянтынын ичинде калып калган. Ошентип, ажылар атайын эшик аркылуу Сафаага чыгышат. Андан кийин Сафаа тоосунун үстүндө же жанында туруп:

{ إنَّ الصفا و المروة من شعائر الله }

**«Иннас-софаа вал Марвата миң
шаъаириллаах»**

деген аятты окуйт. Аят мааниси:

**«Чынында Сафаа менен Марва Аллахтын
(дининин) белгилеринен.»** (Бакара-158).

Бул аятты окуганда кыбылага (Каабага)
жүздөнүп туруу – мустахаб. Анан ошол
жерде, ошол ахыбалда эки колун дубага
бийик көтөрүп туруп, Аллахка хамд – мактоо
жана такбирлер айтып, төмөнкү дубаны үч
ирет окуйт:

لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك و له الحمد
و هو على كل شيء قدير، لا إله إلا الله وحده، أنجز
وعدته، و نصر عبده، و هزم الأحزاب وحده

**«Лаа илааха иллал-лааху, вахдаху, лаа
шарийка лаху, лахул мулку, ва лахул хамду
ва Хува алаа кулли шайъин Кадийр. Лаа
илааха иллал-лааху, вахдаху, анжаза**

*ваъдаҳу ва насоро ъабдаҳу ва хазамал
ахзааба ваҳдаҳу. (Муслим.2.888)*

Бул дуба менен пенде Раббисинин жалғыздыгын, шериксиздигин, ааламдардын жалғыз Кожоюну экенин, убадасында турушун жана душмандарды Өзү гана жеңүүчү экенин эскерет. Бул дуба менен бирге башка дубаларды окуса да болот. Андан кийин ажы элдин агымына кошулуп, жети жүз метирдей алыстыктагы Марва тоосу менен Сафаа тоосунун аралыгында жөө басат. Бул басууну «Саъй» деп аталат. Жолдо эки жашыл белги бар. Эркектер ошол эки белгинин аралыгында акырындык менен чуркашат. Аялдар чуркабайт. Саъй кылуу аралыгында төмөндөгү дубаны окуган жакшы:

رب اغفر و ارحم إتك أنت الأعز الأكرم

*«Рабби, изфир ва-рхам, иннака Анта-л
Аъаззу вал Акрам!»*

Дубанын мааниси:

(Эй Раббим! Мени кечир жана мага ырайым кыл! Чынында, Сен эң Кубаттуу, эң Улуксуң!)

Каалагандар саъй аралыгында мындан башка да дуба-зикирлерди кыла беришет. Саъй мезгилинде даараттуу болуу шарт эмес. Бирок, мустахаб.

Марвага жеткенде, анын үстүнө чыгып же жанында туруп алып (*үстүнө чыккан жакшыраак*) кыбылага карап, Сафаада жасаган ишти жана дубаны кайталайт дагы, изине кайтат. Кайтканда жанагы жашыл белгиден дагы чуркап өтөт. Ушинтип, Сафаа-Марва аралыгында жети ирет барып келет. Барышы – бир саъй, келиши – бир саъйга өтөт. Акыркы (*жетинчи*) саъй Марвада бүтөт. Саъй амалын бүтүргөн ажылар, эгер Зул Хижжанын сегизинчи күнүнө чейин убакыт бар болсо, чачтарын алдыртып же кыскартып ихрамдан чыгышат. Эгер хаж убактысына жакын калган болсо, чачты такыр алдырууну хаж амалдарына калтырып,

кыскартырган абзел. Ушуну менен алар Умра ибадатын аткарган болуп эсептелишет. Бул мезгилде (*ихрамдан чыкканда*) аларга мурда тыюу салынган нерселерге уруксат берилет.

(Түшүндүрмө: Өзү менен бирге курмандык-союшту ала барган адамдар ихрамдан чыгышпайт. Ошол бойдон хаж ибадаттарын дагы бүтүрүп, андан кийин ихрамдан чыгышат.)

Ибадатчылар ихрамдан чыкса дагы Харам мечитинде көп-көп намаз окууга жана дубалар кылууга аракеттениши зарыл.

Анткени, Харам мечитинде окулган бир ирекет намаз башка жердеги намаздан жүз миң эсе сооптуу.

Качан Зул-Хижжа айынын сегизинчи күнү болгондо (*ал күндү «тарвия күнү» деп аталат*) ажылар хаж амалы үчүн кайрадан ихрамга киришет. Бул ихрам үчүн да кусул кылып, тазалануу – мустахаб. Андан кийин Харамда багымдат намазын окуп,

«лаббайка» дубасын бийик добуш менен айткан бойдон Минаа өрөөнүнө жол алышат.

4. Минаа өрөөнүнө жана Арафатка чыгуу.

Зул-Хижжанын сегизинчиси **Тарвия күнү**, тогузунчусу **Арафат күнү** ал эми онунчусу **Курман Айт күнү** деп аталат. Ажылар тарвия күнү Минаада Бешим, Асир, Шам жана Куптан намаздарын жамаат менен жана касыр кылып, бирок өз-өз убактысында (*жам кылбай*) окуп, талбия (*лаббайка*) жана дубалар менен күн өткөрүп, ошол жерде түнөп калышат. Эртеси – Зул-Хижжанын тогузунда Багымдат намазын ошол жерден окушат. Андан кийин күн чыгып, Минаадагы Сабийр тоосунун чокусун жарыткандан баштап, ажылар топ-тобу менен Арафат өрөөнүнө жөнөшөт. Ал жерге түшкө калбай жетип баруу – сүннөт. Арафатта «Рахма» тоосу жана «Намира» мечити бар. Күн тикеден оогондон кийин мечит имамы же анын орунбасары ажыларга ажылыктын

пазилеттери, ыклас, такыба, тавхид жана Куран – Сүннөт жолун бекем кармоо маселелеринин тегерегинде хутба (*маселе*) айтат. Андан кийин ажылар ошол күнү кечке чейин Арафат өрөөнүндө намаз, Куран тилаваты, талбия, такбир айтуу жана дин – дүйнөсүнө пайдалуу нерселерди сурап дубалар кылуу менен машгул болушат. Пайгамбарыбыз Арафатта ра бир дубаны үч кайрадан окучу эле. Андан кийин ажылар Бешим менен Асир намазын бир азан, эки такбир менен, касыр жана жам кылып, (*Асирди Бешимге кошуп*) окушат. Арафатта туруу ажылыктын негиздеринен бири. Пайгамбарыбыз (*саллаллоху алейхи ва саллам*):

«Ажылык - бул Арафат» деген. (*Нисаий*)

Арафаттагы эң жакшы дуба.

Улук пайгамбарыбыз (*саллаллоху алейхи ва саллам*) айткан:

خير الدعاء يوم عرفة ، و خير ما قلت أنا و النبيون

من قبلي : لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك
و له الحمد و هو على كل شيء قدير

« Мен жана менден илгерки пайгамбарлар айткан эң абзел жана Арафаттагы эң жакшы дуба (мына бул): «Лаа илааха иллаллоху вахдаху, лаа шарийка лаху, лахул мулку ва лахул хамду, юхийй ва юмийту, ва хува алаа кулла шайъин Кадийр». (Сахиху Термизи.3|183)

Бул дуба дагы Аллахтын жалгыздыгын, эч шериги жоктугун, мулк жана мактоо Өзүнө таандак экенин, Ал өлтүрүүчү, тирилтүүчү жана бардык нерсеге Кудуреттүү экенин түшүндүрөт. Арафатта көп дуба кылыш керек. Пайгамбарыбыз дагы мындай деген:

أحبّ الكلام إلى الله تعالى أربع: سبحان الله
و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر

«Аллах таалага жакшы көрүлгөн төрт сөз бар. Алар: Субхааналлоху, вал хамду лиллаахи ва лаа илааха иллаллооху валлоху Акбар!

Дубанын мааниси:

*(Аллах Аруу-Таза! Мактоо Өзүнө таандык!
Аллахтан башка кудай жок жана Ал эң
Улук!)*

Ажылар Арафатта күн батканга чейин болушат жана андан соң акырындык менен Муздалифа өрөөнүнө түшүп келишет.

5. Муздалифада түнөп калуу

Муздалифа өрөөнү Арафаттан 10 километр төмөндө жайгашкан. Ал жерде азыр «Аль-машъар аль-Харам» мечити бар. Ажылар Муздалифага Шам менен Куптан намаздарынын аралыгында талбия айткан ахыбалдарында түшүп келишип, бул эки намазды бир азан эки такбир менен касыр жана чогуу кылып *(Шамды Куптанга кошуп)* окушат. Намаздын сүннөттөрүн окушпайт. Андан кийин ошол жерде түнөп калышат. Бул пайгамбарыбыздан калган сүннөт амал.

6. Минаага келүү, шайтанга таш атуу,

ихрамдан чыгуу, курман чалуу жана чач алдыруу

Эртеси күнү, башкача айтканда, Зул-Хижжа айынын онунчу (*Курман айт*) күнү таң азанда турган ажылар багымдат намазын окушуп, андан кийин кыбылага жүздөнүп дуба кылышат. Күн чыгышына бир аз убакыт калганда талбия айткан ахыбалда кайрадан Минаа өрөөнүнө түшүп келишет. Минаага жеткенде талбия токтотулат. Кийин ажылар ал жерден майда таш терип, адегенде эле «**Жамратул Акаба**» деп аталган жана Маккага эң жакын болгон «**Шайтанга**» жети даана таш атышат. Таш атуу мезгилинде Кааба сол, Минаа оң жагында болушу – мустахаб. Ар бир ташты атканда такбир айтылат. Андан кийин ажылар ихрамдан чыгышат. Эми ажыларга ихрамга киргенде тыюу салынган нерселерге уруксат берилет, бир гана жыныстык байланыштан башкасына. Ал эми, эр-катын ажылар үчүн интим мамилелерге «**таваафул ифаазадан**»

кийин гана уруксат берилет. Ихрамдан чыккандан кийин курмандыгы бар болгон ажылар анысын союп, этин садака кылышат. Курмандыктын этинен өздөрү жесе да болот. Өзү менен курмандык алып барбагандар анын баасына ылайык акчаны өзү ишенген кишилерге же уюмдарга өткөрсө да болот. Ал ишенилген тарап алган акчасына курмандык сатып алып ошол кишинин атынан союшат. Курмандыкка акчасы жетпегендер же ошол жерде үч күн, же болбосо, үйүнө келгенден кийин жети күн орозо кармашат. Курмандык амалы бүткөндөн кийин чач алдыруу амалы башталат.

Мында каалагандар такыр кырып, каалагандар бир тегиз кыскартып алдырышат, Бирок, такыр алдырган абзел. Аялдар чачтарынын учунан бир эндүү гана кыркып койсо жетиштүү.

7. Тобафул-ифааза

Ажылар курман чалып, чачтарын алдыртып, ихрамдан чыккандан кийин түз эле Маккага түшүп келип, Каабаны тооп кылышат жана Сафаа – Марвада саъй кылышат. «Тобаафул ифааза» деп аталган бул тооп ажылыктын парыздарынан бири. Бул тооптун мурдагысынан эч айырмасы жок. Бир гана айырмасы мунусунда «рамла» кылбайт. Эгер Маккага кечигип келип тобаафул кудумду жасабаган болсо, анда рамланы аткарат. Тобаафул ифаазанын абзел убактысы биринчи айт (онунчу Зул-Хижжа) күнү, кун чыккандан баштап, үчүнчү айт (он экинчи Зул-Хижжа) күнүнүн Шам убактысына чейин. Мындан кеч калгандар Зул-Хижжа айынын кийинки күндөрүндө жасаса да зыяны жок. Тобафул ифаазаны жасап бүткөндөн кийин эр-катын ажылар үчүн интим мамилелерге да уруксат берилет.

8. Жамарат

Ажылар таваафул ифазаны жасап бүткөндө «жамараттарга» таш атыш үчүн кайрадан Минаа өрөөнүнө кетишет. Ал жерде үч күн-үч түн : Зул-Хижжанын он биринен он үчүнө чейин болушат жана Минаадагы «кичине», «орточо» жана «чоң» деп аталган үч жамаратка таш атышат. Таш атууну Зул-Хижжанын он биринде Бешим намазынан кийин Маккадан эң алыстагы кичине жамаратка жети таш атуу менен баштайт. Кийин орто жамаратка, андан кийин чоң жамаратка келип аларга да жетиден таш атат. Эртеси күнү ошол эле убакытта ошондой эле эрежелер менен үч жамаратка 21 даана таш атып келет. Таштар койдун корголуунан чоң болбоого тийиш. Ар бир ташты атканда такбир айтат. Кичине жана орто жамараттарга таш атып бүткөндө, кыбылага жүз буруп, колун бийик көтөрүп көп-көп дубалар кылат.

Чоң жамаратка таш атканда, Минаа он, Макка сол тарабында болгону жакшы. Мында ташты атып бүтөрү менен, дуба үчүн токтобой, изине кайтат. Эгер алсыз же оорулуулар болсо алар үчүн башка бирөө атып берсе болот. Ал учурда адам оболу өзүнүн таштарын атышы керек.

Ажылардын Минаада эки күн түнөшү жана эки күндүн таштарын атышы – ваажып. Шашылган адамдар болсо ушул амалдарды бүтүп, он экинчи күндүн Шам намазына чейин Маккага түшүп, коштошуу (*видаа*) тообун жасап, ажылык милдетин аягына чыгарса болот. Эгер Шам намазына чейин Минаадан чыгып кетүүгө жетишпесе, түнөп калат жана он үчүнчү күндө адаттагыдай убакытта жана ошондой эле эрежелер менен үч жамаратка таш атып, Шам намазына калбай Маккага түшүп кетиши зарыл. Азыр эле айткандай, жамаратты он экисинде бүтүрсө болот, бирок он үчүнчү күндү (*айттин биринчи, экинчи, үчүнчү күндөрүн*)

толук Минада өткөрүү абзел. Аллах Таала айткан:

...فمن تعجلَ في يومين فلا إثمَ عليه
و من تأخرَ فلا إثمَ عليه لمن اتقى {

« Ким эки күндө шашылса, ага күнөө жок, ким калып калса, ага да күнөө жок. (Бул) такыбалар үчүн» (Бакара-203)

9. Товафул-вадааъ

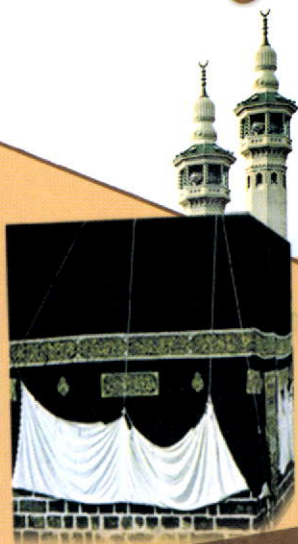
Ажылык амалдарын аткарып бүтүп, элине кайтууну каалаган ажылар «таваафул видаа» деп аталган коштошуу тавафты аткаруулары – важып. Муну жасабагандар бир курмандык союп каффарат (жазана) төлөшөт. Таваафул видааны жасап бүтүп Харамдан чыгып жатканда астанасынан сол бут менен аттап, төмөнкү дуба окулат:

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

«Аллахумма, соли ва саллим алаа Мухаммад! Аллахумма инний ас-алука мин фадлика!

Аллах таала бардык мусулман бурадарлардын ажысын кабыл кылсын!
Амийн!

كتاب الحج

تصميم
عبدالله
+966-11-4444444

القرظيضية

لفضيلة الشيخ
عمر بن سليمان الأشقر

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات في شرق جدة

جدة - طريق مكة القديم - كيلو ١٣ خلف شركة الراجحي المصرفية. ب.ب. ١٠٢١٢٧ - ج.ب. ٢١٢٢١ هاتف: (٠٦٣٠٠٠٠٥) فاكس: (٠٦٣٧٨) رقم الحساب العام: (٠٧٠٧٤٠٠) شركة الراجحي المصرفية فرع (٠٣٧٨) قسم التفتيش: (٠٦٢٤٠٣٩٨) قسم التفتيش: (٠٦٢٤٤٤٤٤)

